



השבת אבידה



1 דברים כ"ב א' - ג'

בפסוק כתוב שהרואה אבידתו של אחר אסור לו להתעלם ממנה אלא חייב להשיבה לבעליה, והנמנע מלעשות כן עובר על לאו ועשה - לא תוכל להתעלם והשב תשיבם.

2 ב"מ כ"ו ע"ב, ואמר רבא ראה סלע... להתעלם בלבד, רש"י, ותוד"ה אינו עובר, וא"ת...'

הנוטל חפצו של חברו קודם יאוש ע"מ לגוזלו עובר על איסור גזל, ואם בשעת נטילה היתה כוונתו להחזירה ונמלך אחר יאוש ונטלה - הרי כבר נתחייב בהשבה כשהגביהה ומבטל את השב תשיבם אבל אין כאן גזל (לרש"י שאין גזל אלא בשעת נטילה, אבל התוס' הקשו מכובש שכר שכיר שגם זה נקרא גזל אף שלא היתה שם נטילה כלל - ולכן פ' שאחר יאוש אין איסור גזל (אע"פ שעדיין חייב בהשבה)) ואם לא נטלה כלל אלא עמד ליד האבידה עד שנתיאשו הבעלים עבר על לא תוכל להתעלם.

3 תוס' שם ד"ה מתנה בעלמא

אף שמהגמ' משמע שלאחר יאוש לא שייך קיום של השבה וגם אם מחזיר את האבידה הרי זה כמתנה בעלמא - פירשו התוס' שזוהו דוקא לענין לא תוכל להתעלם אבל לענין גזל ולענין השב תשיבם אם החזיר את האבידה תיקן את שניהם.

4 מלחמות פרק אלו מציאות (ברי"ף י"ד ע"ב) ד"ה אמר רבא, והכי הוא סברא דגאון ז"ל...ונכון

שיטת הרמב"ן היא שזה שהמגביה מציאה קודם יאוש על מנת להחזירה ואח"כ נתיאשו הבעלים - שעדיין חייב בהשבה - הוא מפני שכשנוטלה על מנת להחזירה נעשה שומר אבידה של הבעלים ואין היאוש שלהם חל כשם שאין היאוש חל על חפץ שברשותו של הבעלים, אבל בנטלה ע"מ לגוזלה לא נעשה שומר אבידה וכבר אינה ברשות בעלים - ואם נתיאשו הבעלים ממנה חלה היאוש ואין מצות והשיב את האבידה כלל ונמצא שעבר על איסור גזל ולא שייך לתקנו ע"י השבה.

ולכאורה יוצא מהרמב"ן שיסוד מצוות השבת אבידה היא להשיב לאובד את האבידה שהיא עדיין שלו אבל להחזיר אבידה שהיתה פעם של אובדה וכבר איננה שלו אין זו השבת אבידה אלא מתנה ואיננה בכלל מצות השבת אבידה (אלא בכלל מצות ועשית הישר והטוב). ולפי התוס' אם כי לא תחול מצות השבת אבידה על אבידה שכבר אין לה בעלים, אבל אם בשעת מציאה היו לה בעלים חלה עליו מצות השבה ושוב לא נפטר על ידי יאוש בעלים.

5 שו"ע חו"מ סי' רנ"ט ס"א, סמ"ע ס"ק ב' וש"ך ס"ק א'

משמעות המחבר היא כמו התוס' וכן הסביר הסמ"ע אבל הש"ך פסק כמו הרמב"ן.

והנה, המחבר פתח את הלכות השבת אבידה בזה שהרואה אבידת ישראל חייב לטפל בה להשיבה לבעליה שנאמר השב תשיבם - ומשמע שמצות השב תשיבם חלה כבר משעת ראייה -

6 סמ"ע שם ס"ק א'

לפי הסמ"ע לא חלה מצוות השבה עד שמגביה את האבידה ודוקא לא תוכל להתעלם חל משעת ראייה.

7 ט"ז ריש סי' רנ"ט ד"ה ס"א הרואה אבידת

מפורש בנמוק"י שגם מצוות השבה חלה בראייה אלא שלא ביטל את המצוה מיד אם לא הלך לו - ואם המתין עד שנתייאשו הבעלים ביטלה.

ברור שלפני שנוטלים חפץ על מנת לקיים מצות השבת אבידה חייבים לקבוע אם החפץ אכן אבוד - ולא שנמצא שם בידיעת הבעלים שיחזרו לקחתו והמוצא הוא שעושה את החפץ לאבידה על דעת לקיים מצות השבת אבידה!

8 משנה ב"מ ל' ע"ב, ...,הרי זו אבידה' וגמ', ...,אחר זה הרי זו אבידה'

(ל"א ע"א)

בהמה המסתובבת במקום שבהמות רגילות להסתובב ובצורה רגילה ובזמנים רגילים איננה אבידה, וכן הדין בחפץ הנמצא במקום שרגילים להניחו.

9 שם בגמ', מצא חמור ופרה... אבידה מדעת היא'

ענין אבידת קרקע נראה לקמן - שיש חיוב למנוע היזק מקרקעו של חברו, ואם קיים חשש שהבהמה תזיק למטעיו של חברו או שהבהמה תקבל מכה יש חיוב לקחת את הבהמה - ובמקרה שיש לחשוש שמא תיהרג הבהמה אחרי שהתרו את בעליה לסלק אותה לא נצטוינו לדאוג לו מפני שהיא אבידה מדעת.

10 רמב"ם פרק י"א גזלה ואבידה הל' י"א, וכסף משנה

שיטת הרמב"ם היא שאבידה מדעת אין צריך לטפל בה (שאם נעשתה אבידה מדעתו לא חל על זה מצוות השבת אבדה) אבל בכל זאת אסור לקחת אותה לעצמו שאיננה הפקר, אבל הטור סובר שהיא הפקר.

11 משנה ב"מ כ"ה ע"ב, מצא כלי באשפה... וגמ', ורמינהו... כלים קטנים'

באשפה העשוייה לפנות נקרא אבידה מדעת

12 שו"ע חו"מ סי' רס"א ס"א - ד', וסי' ר"ס סי"א ורמ"א, ...,של מוצאה'

המחבר פסק כמו הרמב"ם גם באשפה וגם באבידה מדעת ברס"א והרמ"א פסק כמו הטור.

13 סמ"ע סי' ר"ס ס"ק נ"ד וסי' רס"א ס"ק י', והטע' דאסור...; וש"ך סי' ר"ס ס"ק ל"ג

לפי הש"ך ייתכן ומודה הרמב"ם לטור באשפה העשוייה לפנות שהכלי הוא הפקר.

14 ש"ך סי' רס"א ס"ק ג', ט"ז סי' רס"א

הש"ך פסק כמו הטור וכן נוטה דעת הט"ז.

למדנו שלא כל חפץ הנמצא נקרא אבידה -

15 משנה ב"מ כ"ה ע"ב, מצא אחר הגפה...; וגמ', ...,לא יחזירו

לכאורה מפורש בגמ' שספק הינוח לא יגע בו כשאין לו סימן אבל כשיש לו סימן גם בספק הינוח יטול וכריז - ולכן הקשו ליהוי קשר סימן וליהוי מקום סימן.

16 תוס' שם ד"ה אחר הגפה

התוס' מדייקים מ,אם מגולה נוטל ומכריז' במשנה שבסיפא מדובר ביש בו סימן ובכל זאת אם הוא מכוסה וכובי וכסי ואשפה שאינה עשויה לפנות- לא יגע בו, הרי שגם אם יש בו סימן לא יגע בו -ופירשו שאחר הגפה אינו משתמר אלא קצת ולכן ביש בו סימן יכריז, אבל אשפה מכוסה שאין דרכה לפנות הוי מקום משומר לגמרי ואין ליגע בו גם אם הוא דבר שיש בו סימן.

17 תוס' שם ד"ה ואם נטל..., מחויב בשמירתה מספק'

התוס' רצו לומר שאם נטלה אבל לא נסתלק משם אין לחשוש שמא באו בעליו ולא מצאוהו ממילא מותר לו להחזירה, אבל מסקנת התוס' אינו כן וסוברים שאחרי שהגביהה נתחייב בשמירה מדין שומר אבידה ושוב אסור לו להחזירה.

18 רא"ש פרק אלו מציאות סי' ח', מתני' מצא אחר הגפה...'

לפי הרא"ש אם נטלה ולא הולכה יכול להחזירה -אלא שברא"ש מדובר במקום משומר וסובר שאין על זה שם אבידה וממילא לא נתחייב בשמירתה.

19 רמב"ם פט"ו גזלה ואבדה הלכה א', ב', ו', ז', השגת הראב"ד ה"א, ומג"מ ד"ה אפילו

לפי הרמב"ם אין חילוק בין מקום משומר לאינו משומר ובכל מקום שקיים ספק אמיתי שמא הניחוהו בעליו לא יגע בו בין אם יש בו סימן ובין אם אין בו סימן, ואם נטלו -אם אין בו סימן הרי אלו שלו ואם יש בו סימן חייב להכריז. והראב"ד תמה מאיפה לקח הרמב"ם שבאין בו סימן הרי אלו שלו (הרי חל עליו חיוב כשומר אבידה). והרמב"ם כנראה היתה לו גירסא אחרת בגמ' שלפי המסקנא גם ביש בו סימן לא יגע בו.

20 שו"ע חו"מ סי' ר"ס ט"ו וי' ורמ"א, וביאור הגר"א אות כ"ה

המחבר פסק כמו הרמב"ם והרמ"א כמו התוס' והרא"ש. והגר"א פי' שהרמב"ם מצא בדברי הגמ' חזרה גם לפי גירסתנו.

21 חידושי רע"א ס"י ד"ה הגה לא הוליכו

רע"א פירש שבמקום המשתמר לגמרי יכול להחזירה אם לא הולכה לביתו -אע"פ שאם נפל ממנו הרי זו אבידה וכבר נתחייב בשמירתה כשהגביהה- מפני שאנו אומרים שבמקום המשתמר לגמרי נקרא ודאי הינוח. ויוצא שאם באמת קיים ספק שמא נפלה אין לו להחזירה אחרי שהגביהה.

כב (א) לֹא־תִרְאֶה אֶת־שׁוֹר אָחִיךָ אוֹ
 אֶת־שׁוֹן נִדְחִים וְהִתְעַלְמָתָּ מֵהֶם
 הֲשִׁב תְּשִׁיבֵם לְאָחִיךָ: (ב) וְאִם־לֹא
 קָרֹב אָחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יִדְעָתוּ
 וְאִסְפָּתוּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמָּךְ
 עַד דָּרַשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ וְהִשְׁבֹּתוּ לוֹ:
 (ג) וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְחִמּוֹרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה
 לְשִׁמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל־אֲבֹדֹת
 אָחִיךָ אֲשֶׁר־תֵּאבֹד מִמֶּנּוּ וּמִצֵּאתָהּ
 לֹא תֹכֵל לְהִתְעַלֵּם: ס

ואמר רבא ר' דא

סלע שנפלה נטלה לפני יאוש על מנת
 לגזולה עובר בכולן משום ° לא תגזול ומשום
 ° השב תשיבם ומשום ° לא תוכל להתעלם
 ואע"ג דחזרה לאתר יאוש *מתנה הוא
 דדייב ליה ואיסורא דעבד עבד נטלה לפני
 יאוש על מנת להחזירה ולאחר יאוש נחבין
 לגזולה עובר משום השב תשיבם ° המתין
 לה עד שנתיאשו הבעלים ונטלה *אינו
 עובר אלא משום לא תוכל להתעלם בלבד

וא"ת ואמאי

ליכא לאו דלא תגזול חי משום
 דבהתירא אחא לידיה הלא כטובש
 שכר שכיר איכא לאו כדאמר בפרק
 איזוהו נשך (לקמן דף סא. וסס) וי"ל
 דהתם כשמתבין לגזול לא נתיאשו
 הבעלים והבא כבר נתיאשו:

ראה סלע שנפלה ולא גרסינן משנים:
 נטלה לפני יאוש - שלא שיהיה כדי
 למשמש זה בכיסו: עובר משום השב
 תשיבם - לא תגזול לא שייך אלא
 בשעת נטילה כמו ויגזול את החנית
 מיד הגזרי (שמואל ב עב) כדאמר
 בבבא קמא (עט): לא תוכל להתעלם
 אינה חזרה אלא לטובש את עיניו
 ונמנע מלהציל הלכך הטולה על
 מנת להחזיר ולאחר יאוש נחבין
 לגזולה אין כאן מתעלם אבל השב
 תשיבם איכא משנכל עד ששיבנה:
 המסין לה כו' - בשעה שראה אותה
 ולא נטלה להחזירה: עובר בלא תוכל
 להתעלם - שהרי העלים עיניו:

מתנה בעלמא הוא דהייב ליה -
 וא"ת והלא לאו דלא תגזול
 מקרי ניתק לעשה צפ' שילוח הקן
 (חולין דף קמ"א) א"כ כיון דלענין גזילה
 לא מקרי מתנה גם השב תשיבם
 למה לא תיקן וי"ל דלא קאי אלא על
 לאו דלא תוכל להתעלם שעבר שלא
 החזיר קודם יאוש :

ובהכי הוא כנרא דגאון ז"ל דגזילה ואבידה היא זו
 ואבידה נקנית ביאוש היכא שלא נטלה וגזלה אינה נקנית ביאוש מדאורייתא לעולם ואם המלא לומר נקנית דמים
 מיהא משלם חזו כיון שנטלה לגזולה ולא להשיבה הרי היא כמונתה בקרקע ונקנית ביאוש מטעם אבידה דכאלמא היכא
 שנטלה בחזרת אגדה ולא ע"מ לגזולה קודם יאוש דא"ל לקנותה ביאוש מפני שידו כיד כבעלים ושומר שגד שלהם
 הוא הלכך לעולם אינה נקנית ביאוש הואיל וישנה ברשות הבעלים אבל כיו שצ"מ לגזולה נטלה הרי היא לבעלים
 כמונתה בקרקע ונקנית ביאוש לגמרי כדין מולא מיהא לאחר יאוש ואינו חייב לשלם דמים כלל כדי לקיים והשיב
 את הגזילה שארי נקנית לו לגמרי ביאוש מטעם אבידה הלכך אע"פ שהחזירה עובר כגולן וזה הסיורש ברור ונכון .

א א [א] הרוואה אבירת ישראל חייב לטפל בה להשיבה
 לבעליה שנאמר השב תשיבם ואם נטלם ע"מ לגזלה ועדיין לא נתייאשו הבעלים ממנה עובר
 משום השב תשיבם לאחר *ומשום לא תגזול ומשום לא תוכל [ב] להתעלם א) יואפי' אם
 יחזירנה אח"כ ב) (א) כבר עבר על ג' לא תוכל להתעלם נטלה לפני יאוש על דעת להחזירה
 ולאחר ייאוש נתכוון לגזלה אינו עובר אלא משום השב תשיבם המתין עד אחר יאוש ונטלה
 אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם :

ב כבר עבר על לא תוכל להתעלם לשון נמרא איסורא
 דעביד עביד ומאי דהדריה מתנה בעלמא הוא דהייב ליה ומפרשי שם
 התוס' דהיינו אם לא הדרה עד אחר יאוש דכבר עבר על לא תוכל להתעלם
 דאזכריה רחמנא שלא יעלים עיניו מלהחזירם לבעלים והרי העלים עיניו עד
 יאוש שנתייחס ממנו ונטשה כהפקר דחפיו הכי אינו עובר אלאו דלא תגזול
 שום דיתק לעשה שנא' השב תשיב את הגזילה וממילא חו אינו עובר ג"כ
 עג השב תשיבם אבל חס מחזירם קודם שנתייחס נפאלאו דלא תוכל להתעלם
 אינו עובר אפי"ג דכוונתו היה מתחלה להחזיקו לעלמו וכן הוא כהדיא שם
 בתוס' דפרק חנו מניחות (דף כ"ו) ונאשר"י שם דלא כ"ע"ש שכתב דמיד
 שכוון לגזלה עבר עליו ואי אפשר לתקנו ע"ש :

רנ"ט (א) כבר עבר על לא תוכל להתעלם
 כו' והרמב"ם פ"א מה' תלוה דין
 ו' והסמ"ג לאוין קנ"ט כתבו ואע"פ שהחזיר'
 לאחר יאוש מתנה היא זו וכבר עבר על
 האיסור' וכן העלה הרמב"ן ז"ל
 פ' אלו מניחות דאע"פ שהחזירה עובר
 כגולן וכן משמע פשוט לשון הלכות גדולות
 והרי"ף וניסח' ש"ס דילן ע"ש :

6 סמ"ע שם ס"ק א'

רנ"א א' הרוואס אבידת ישראל חייב כו' עד שנאמר השב תשיבם. כן הוא ג"כ לשון הטור ובפרישה כתבתי דנראה דהאי הרוואס ל"ד קאמר דהא מסיק בטור והמחבר והוא מהגמ' דאם המתין ולא נטלה עד חמרי יאוש ונטלה לפניו אינו עובר אלא משום לא תוכל להפעיל אלא הרוואס והגביה ונאס לידו קאמר דעובר גמי משום השב תשיבם כו' ולשון דקרא נקט דשם בפי' כי תלא כתיב לא תראה את שור אחיך או את סיו גדמים והפעלת מהם השב תשיבם לחיך כו' עד וכן תפסה לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו ומלאה לא תוכל להפעיל וסקרא גוסיס תחיל בלא תראה משום דסמך ליה והפעלת דררסי' לא תראה להפעיל ולאו דהפלת' עובר משום שרוואס ומעליס עינו ממנו מליטלה ולהשיב אבל אינו עובר על השב תשיבם עד דאתא לידו וחס נרמז בקרא במה שכתוב וכן תפסה לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו ומלאה ודרסו בנמרץ בריס ס"ק דכ"ע ומלאה דאתא לידו משמע ע"ס. אינו הטור ורבינו נת"ס שנאמר השב תשיבם רישא דקרא נקטו וכוונתו לטו דכתב בו לא תוכל להפעיל דהוא אחרים משום שרוואס וכמ"ס ודוק :

7 ט"ז ריש סי' רנ"ט ד"ה ס"א הרוואס אבידת

מ"ש הסמ"ע דרוואה והגביה קאמר אשתמיטתיה דברי הנ"י בזה בפשט דכהן והוא בבית הקברות וז"ל דמיד שרוואה עובר על "ת ועשה וכי אמרי' בהמתין לה כו' לפי שהמתין ולא הכירה באבידתה ועדיין היה יכול להשיבם ולקיים עשה שבה דודאי הרוואה אבידה ולא נטלם מיד כיון ששמר אותה לא עבר על עשה שבה אלא כשבטלו והולך לו וכשנתיאשו הבעלים ממנה נתבטלה עשה זו ולא מחמת המוצא כו' וכך הם דברי הרמב"ם שכ' הרוואה אבידת ישראל ע"כ

8 משנה ב"מ ל' ע"ב וגמ'

מתני' אי זו היא אבידה ממצא חמור או פרה רועין בדרך אין זו אבידה חמור וכליו הפוכין פרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה

גמ' אמי כל הני

דאמינן לא אבידה הוה אמר רב יהודה הכי קאמר אי זו היא כלל אבידה שהיא חייב בה מצא חמור ופרה רועין בדרך אין זו אבידה ולא מחייב בה חמור וכליו הפוכים פרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה ומחייב בה *ולעולם אמר רב יהודה אמר רב עד שלשה ימים היכי דמי אי בלילותא אפי' היא שעתא נמי אי בימצא אפי' שובא נמי לא לא צריכא דדוה חזי לה בקרמא* ובחשבתא חלתא יומי אמרינן אחרמי אחרמי לה ונפקא מפי דרבי אבידה היא תניא נמי הכי, מצא פלית וקדחם

"באסרטיא ופרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה יטלית בצד גדר קרדום בצד גדר ופרה רועה בין ימי הכרמים אין זו אבידה ג' ימים זה אחר זה הרי זו אבידה

מצא חמור ופרה [וכו'] :

הא גופה קשיא אמרת מצא חמור ופרה רועין בדרך אין זו אבידה רועין בדרך הוא דלא הוה אבידה הא רצה בדרך ורועה בין הכרמים הויא אבידה אימא סיפא חמור וכליו הפוכים ופרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה רצה בין הכרמים הוא דהויא אבידה הא רצה בדרך ורועה בין הכרמים אין זו אבידה *אמר אביי °יגיד עליו ריעו תגא רועה בדרך דלא הויא אבידה והוא הדין לרועה בין הכרמים תגא רצה בין

הכרמים דהויא אבידה והוא הדין לרצה בדרך אל רבא אי יגיד עליו ריעו ליתני קילתא וכ"ש חמירתא ליתני רצה בדרך דהויא אבידה וכ"ש רצה בין הכרמים ולתני רועה בין הכרמים דלא הויא אבידה וכ"ש רועה בדרך אל אמר רבא רצה ארצה לא קשיא "הא דאפה לגבי דברא הא דאפה לגבי מתא רועה ארועה נמי לא קשיא כאן באבידת גופה כאן באבידת קרקע 'כי קתני רועה בדרך לא הויא אבידה הא רועה בין הכרמים הויא באבידת קרקע וכי קתני רצה בין הכרמים הויא אבידה הא רועה בין הכרמים לא הויא אבידה באבידת גופה דרצה בין הכרמים *מסקבא ורועה בין הכרמים לא מסקבא ורועה בין הכרמים נהי דלא מסקבא תיפוק ליה משום אבידת קרקע 'בדכותי ותיפוק ליה משום אבידת גופה דדלמא קמלו לה "באתרא דמתו והדר קמלי ודלמא אתרו בה אי אתרו בה *ולא אודהרו בה ודאי אבידה מדעת היא :

יא המאבד ממונו לדעת

אין נזקקין לו. כיצד הגיח פרתו ברפת שאין לה דלת ולא קשרה והלך לו. השליך כיסו ברשות הרבים והלך לו וכל כיוצא בזה. הרי זה אבד ממונו לדעתו. ואע"פ שאסור לרואה דבר זה ליטול לעצמו אינו זקוק להחזיר שנאמר אשר תאבד פרט למאבד לדעתו :

יא המאבד ממונו לדעת אין חקקן לו וכו'

והט"ם שאסור לרואה דבר זה

ליטול לעצמו וכו'. כחכ סמור על זה ואין

נראה כן דלכניה מדעת כוי ספקי פכ"ל.

ודעת רבינו שבגמלי שזה אינו חושש לטקם על

כסויו לא נאמר שפסקירם :

מצא כלי באשפה
 אם מכוסה לא יגע בו אם מגולה נוטל
 ומכריז :
 ומינהו
 מצא כלי ממון באשפה נוטל ומכריז שכן
 דרך אשפה לפנות אמר רב זביד לא קשיא
 הא בכובי וכסי הא בסביני והמניק בכובי
 וכסי לא יגע בסביני והמניק נוטל ומכריז רב
 פפא אמר הא והא בכובי וכסי ולא קשיא
 כאן באשפה העשויה לפנות כאן באשפה
 שאינה עשויה לפנות אשפה העשויה לפנות
 אבידה מדעת היא אלא באשפה שאינה
 עשויה לפנות ונמלך עליה לפנותה בשלמא
 לרב פפא היינו דקתני. שכן דרך אשפה
 לפנות אלא לרב זביד מאי שכן דרך אשפה
 לפנות שכן דרך אשפה לפנות לה כלים
 קמנים :

א א מצא חמור אופרה רועים בדרך ב (א) [א] [ב]
 ב ביום אין זה אבידה [ג] ג כלילה [ד] ד אם רואה חמור
 וכליו הפוכין (טור) ה"ז אבידה ד ג בפנות היום ה ובנשף אם
 ראה אותם [ג] ו ג [ב] ימים זה אחר זה הרי זו אבידה ונוטל
 ומכריז :

ב ד ראה פרה רצה בדרך אם פניה כלפי העיר אין זו
 אבידה כלפי השדה ה"ז אבידה ס מצאה רועה (ב) בין
 הכרמים חייב להחזיר ז משום אבדת קרקע ו לפיכך אם
 היו הכרמים ח של עכו"ם אינה אבידה ואינו חייב להחזיר
 ואם חשש שמא יהרגנה העכו"ם כשימצאנה מפני
 שהפסידה הכרם ה"ז אבידה ונוטל ומכריז (וה"ס בנמוקס
 שפורטין קמ מנהמות שרופים בשדות אמרי) (ר' ירוחם :ג) :
 ג ז מצא פרה ברה ט אם [ז] עומרת [ג] ברה ס חייב
 להחזירו ס היתה [ס] רועה בעשבים י או שהיתה ברפת
 שאינה משתמרת ואינה מאבדת לא יגע בה שאין זו אבידה:
 הגה [ז] וי"א שאם הרפת טון לתמוס חייב להחזירו (טור וז"ל ב הרא"ש)
 מיהו ל"ל דהכל לפי הענין ואף הסבירא הראשונה מודה אם היא בענין שאינה
 משומרת :

ד [ז] ל המאבר ממונו דרעת אין נוקקין לו כיצד הניח
 פרתו ברפת שאין לה דלת ולא קשרה והלך לו
 [ס] (וי"א דרפת לא מקרי אבידה מדעת וסייב להחזירה) (טור) השליך
 כיסו ברשות הרבים והלך לו ה"ז איבר ממונו ודרעתו
 [פ] י ואע"פ מ שאסור לרואה דבר זה ליטול לעצמו אינו
 זקוק להחזיר שנא' אשר תאבד פרט למאבר דרעתו
 (ה) (ג) וי"א א דאבידה מדעת הו"ד [ה] הפקר וכל הקודם זכה (טור) :
 יא ב מצא באשפה כלי מכוסה נג ה"ז לא יגע [ז] בו :
 הגה [ז] נד (לג) כר"א בלשפה שאינו עשוי נפנות כלל אכ"כ אם מתחכה
 עשוי לפנות המסמין בה דבר יז אבידה מדעת היא והרי הוא של [לח] מולאה

נר בר"א

באשפה כו'. עד אבידה מדעת הוא והרי הוא של מוצאו כן הוא לי' הסוד והמחבר העתיק לי' הרמב"ם שלא כתב זה ונראה דהרמב"ם לטעמיה אזיל שכתב בפרה רועה בין הכרמי' של עכו"ם והתרה בה דאמרי' דהיא ג"כ אבידה מדעת אע"פ דאינו חייב לטפל בה מ"מ אין לטלה לעצמו כמ"ש רבינו בסי' שאחר זה ומטעם שכתבתי שם דס"ל דאע"ג דבעל הפרה לא חשש אמתונו מ"מ אין לאחר ליטלו לעצמו ס"ג דכוותיה ומ"ה לא חילק הרמב"ם בזה והניחה ג"כ בכלל דין אשפה שאינה עשויה לפנות ולא יגע בה ולפי"ז ק"ק דלא ה"ל לתור"ם לערבב הדברי' כאלו אין פלוגתא אלא ה"ל לכתוב הג"ס זו בלשון י"א וכמ"ש בסי' שאח"ז בס"ד :

והטע' דאסור לרואה ליטול

לעצמו דס"ל להרמב"ם דאף אם זה אינו חושש לשמור ממונו מ"מ מה להן להארי' לקחתו ולא קראו בנמרא אבידה מדעת אלא לענין שאין המוציא חייב להחזירו לו או להכריזו וכמ"ש ג"כ דעת הרמב"ם באשפה העשויה לפנות בס"ס שגבי זה והסוד חולק בשניהן וס"ל דדברי' הללו מ"ה קראן הגמ' אבידה מדעת עשום דה"ל כאלו הפקירין וכל הקודם ליטלו זכה בהן וזה שמטיק תור"ם ז"ל וכתב וי"א כו' :

(לג) בר"א שמצאו באשפה כו'. עיין בסמ"ע ס"ק נ"ד שכ'

עד אבידה מדעת הוא והרי היא של המוצאו וכן הוא לשון הטע' והמחבר שהעתיק לי' הרמב"ם שלא כתב זה ונראה דהרמב"ם לטעמיה אזיל כו' ואין זה מוכרח וגם קשה לפ"ז מאי פריך בש"ס אבידה מדעת היא דלמא ברייתא אשמועינן דיכול ליטלו ולהכריז משא"כ במכוסה דאסור ליגע בו ודוחק לומר דנישנח דנוטל ומכריז עשמע ליה שהוא מחוייב ליטלו אלא ודאי פריך אמאי מכריז הרי הוא שלו ויותר נראה שהרמב"ם קי"נ דבדר ולא כתב רק מה שנאמר בש"ס לפי האמת ואשפה שאינו עשוי לפנות כלל שהוא מוזכר בדברי המקשה לא הוכרח להביא ואפשר דלדינא מודה להטור וזה נראה טעמו של תור"ם ואף על גב דלקמן סי' רס"א ס"ד לא ס"ל להרמב"ם הכי מ"מ כיון שבלשונו כאן אין הכרח העתיק הר"ב דברי הטור כפשטן וכן דרכו בכמה מקומות או יש לחלק בין אבידה מדעת דהכא להתם כמו שמוכרח לומר לדעת הרמב"ם שם וכמ"ש שם ולענין דינא פשיטא עיקר כהטור ומור"ם :

(ג) וי"א ראב"ד

מדעת הוי כו' . והב"י כתב על זה דלאו מילתא היא שבשביל שאינו חושש לפקח על נכסיו לא נאמר שהפקירם גם הב"ח כ' דהעיקר כהרמב"ם ולפענ"ד לא ירדולס"ד הטור דאין כוונת הטור להשיג בסברא דמסתמא כיון שאינו מפקח על נכסיו מפקירם (*) אלא כוונתו להשיג ראב"ד מדעת ראמר' בש"ס בכל דוכתא פירושו דהוי הפקר וכמו שמוכח גבי אשפה שאינה עשויה לפנות דקאמר בש"ס אביד' מדעת היא והיינו ע"כ דהפקר הוי והוא שלו וכתש"ל סי' רס"א [ר"ס] סי' א וה"ג מוכח בש"ס ר"פ אלו מליאות דקאמר ר"ש פירות מפוזרין הרי אלו שלו הא לא ידע דנפל מיני' אמר נר עוקבא הכא במכשחא דבי דרי עסקי' ראב"ד מדעת היא (פרש"י ראב"ד מדעת היא שלא נפלו ממנו ומדע' הניחוס הוי הפקר) אלא ראב"ד מדעת בכל דוכתא פירושו שהוא הפקר ולהרמב"ם לריך לומר ראב"ד מדעת דהכא אין פירושו כמו אבדה מדעת דהתם והוא דוחק גדול ומה שהכריע הב"ח מלקמן סי' רע"ג ס"ג ומהו ההפקר שיאמר אדם נכסים אלו הפקר כו' לאו מלתא היא דודאי ה"ה דבר שניכר מחשבתו שמפקירן הוי הפקר כראמר' לקמן סי' רס"ד ס"ה גבי דבש ושרפה [ושפ"ד] וכובס"ם תי"א גבי סתם גללי' אפקורי מפקר להו וכה"ג (*) בכמה דוכתי הלכך עיקר כהטור וכן משמע מדברי הגהת אשר"י שהבאחי לעיל ר"ס ר"ס ע"ש שוב מלאחי להדיא בתו' פ"ק דשבת דף י"ח ע"ב ובאלו מליאות דף ל' ע"ב שכתבו והא דקאמר גבי ביגית נר וקדרה אפקורי מפקר להו אע"ג דליכא ג' התם אכן סהדי דמפקר להו בלבו ע"כ :

רס"א פ"ד דהוי הפקר . וז' דעת רבינו ונראה לכאורה להביא ראיה מהא דר"פ אלו מליאות באכשחא דבי דרי עסקי' ראב"ד מדעת היא והתם הוי של מולאו אבל נראה שאני התם דאין סהדי דזה לא יעריח עצמו בשביל קב דר' אמות ונר' לפענ"ד דדברי הרמב"ם עיקר וראיה מפ' הספינה דף פ"ו ולעיל סי' קפ"ח השולח עני אלא התנוי ולוחית צידו ונתן לו באיסקר שנתן ושיער את הלוחית ואזר את האיסקר דס"ל לרבנן חייב לשלם הלוחית והאיסקר והשמן פריכין והא ללוחית אבידה מדעת היא ופי' הרשב"ם ואע"ג דגם הפונדיון שנתן להפנוק הוי אבידה מדעת מ"מ צמורה יפה מחייבים חכמים כיון דלא שדריה רק להודיע שישלה לו ע"י גדול אי סלקא דעתך דנמקוס דהוי אבידה מדעת הוי הפקר הא זכי עו התנוי בפונדיון שקיבל מן המיטוק ואמאי ישלמו לאבי המיטוק אלא על כרחך דאין הפקר גמור אלא האי גברא לא חש לאיבוד מעומיו ואם ישבר ישבר ה"ג גבי מליאה כן הוא ולפענ"ד אלא שאין צדי להכריע :

מתני' מצא הארר הגפה או ארר הגדר גזלות מקושרים או בשבילין שבשדות הרי זה לא יגע בהן *מצא כלי באשפה אם מכוסה לא יגע בו אם מגולה נוטל ומכריו : גמ' מאי מעמא דאמרינן הני אינש אצנעיהו (ה) ואי שקיל להו לית להו למרייהו סימנא בגווייהו הלכך לשבקינהו עד דאתי מרייהו ושקיל להו ואמאי ליהוי *קשר סימנא אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב 'במקושרין בכנפיהן דבולי עלמא הכי מקשרי להו ולהוי מקום סימן אמר רב עוקבא בר חמא "במדדין אי במדדין מעלמא אתו ומותרין איכא למימר מעלמא אתו ואיכא למימר אינש אצנעיהו והוה ליה ספק הינוח *ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב ככל ספק הינוח לכתחילה לא ישול ואם נטל לא יחזיר :

אחר הגפה - מקום שמתמרות קצת אבל מלא במקום שאין משתמר כלל והוא אבידה היא ונתייאשו הבעלים כיון שאין בה סימן ולא מיירי הכא במשתמר לגמרי מדפריך בגמרא ולהוי קשר סימן כלומר ויטול ויכריו ובמקום המשתמר אפי' יש בו סימן לא יגע בו דהא תנן מלא כלי טמון באשפה לא יגע בו וביש בו סימן מיירי מדקאמר ואם מגולה טמול ומכריו וכן לעיל (דף כד) אמר מלא אבידה אם רוב ישראל חייב להכריו א"כ ביש בה סימן מיירי ומקף לה בטמון באשפה ונמלק עליה לפטתה אבל אם לא נמלק לא יגע בה ולרבא דאמר מקום הוי סימן נקט דוקא גזלות דמדדין אבל דבר אחר לא דהוי מקום סימן ויטול ויכריו כיון דהוי משתמר לגמרי ולרבה דאמר מקום לא הוי סימן נקט גזלות לאשמועינן דאע"פ דהוי ספק הינוח דאיכא למימר דמעלמא אתו לא יגע בהן :

ואם נטל לא יחזיר -

יש מפרש דהייט דוקא כשנטלה והאליכו לביתו דיש לחוש שמא באו בעלים בתוך ק"ו ולא מלאו מה שהניחו שם ואזוב לא יחזרו לבקשה לכך לא יחזיר במקום שנטל אבל אם נטל ולא זו משם וראה שלא באו בעלים בתוך ק"ו יחזיר וכן יש בירושלמי עובדא ברבי אבה בר זבדא גופיה דקאמר רבי אבה בר זבדא אשכח חמרא מטוסה בחפיסה ונסביה אחא ושאלו בני רב אמרו ליה לאו יאות עבדת אמר להו אהדריה א"ל לא דלמא אחא מריה ולא אשכחיה ומיחא מיניה ומיחא אהם נטל לא יחזיר משמע רק שנטלה ואע"ג דלא האליכו לשום מקום לא יחזיר ויש לפרש דמייירי הכא בספק אבידה דאפי' הגיחה בעלים שם מדעת דומה ששכחוהו דבלא משתמר כ"א קלת מייירי דומיא דמחני' דעל מחני' קאי רבי אבה ולכך אם נטל לא יחזיר דהשתא אבידה היא ושכחוהו הבעלים וכיון שאם היה יודע שהיא אבידה היה מחויב בהשבתה בלא שום הגבהה אם הוא יודע של מי

הוא דכיון שהוא משתמר קלת לא יחייאשו הבעלים היכא דהגביהו הוי מחויב בשמירתה מספק

מתני' מלא אחר הגפה או אחר הגדר נזולה

מקשורת או שבילין שבשדות הרי זה לא יגע בהן . מאי טעמא דאמרינן הרי אריש אנגינינהו הכא וחי שקלינא^ב לאו ל"ל סימנא למיחב ולמישקלינאו . הלכך כשבקינאו עד דארו מריייהו ולישקלינאו . וקטר לא הוי סימן דמייירי במקשרין ככנשיהו דכ"ע הכי מקטרי לאו . ומקום לא הוי סימן דמייירי במדדן . והוא ליה ספק הטוח דאימא מעלמא אחי או שמא אריש אנגינינהו ואמר רבי אבה בר זבדא אמר רב זאה אומרת ספק הטוח לכהחלה לא יטול ואם נטל לא יחזיר . כלל'א דמילתא דהטוח במקום המשתמר כגון ודאי הטוח ואשילו יש בו סימן [ס] כגון קורדוס בלד גדר ועליה בלד גדר לא יטול דאין זה אבידה שכן דרך עובדי אדמה לתת שם כלי מלאכה ומלבושיהו ואין זו אבידה שחייב בהשבתה . ואם נטל ולא האליכו משם יחזירו למקומם כיון שאיטו אבידה לא נתחייב בשמירתה בהגבהתה . ואם נטל והאליכו לביתו לא יחזירוהו למקום דלילמא בעוד שהאליכו לביתו באו הבעלים וחששו ולא מלאו . כדאיחא בירושלמי רבי אבה בר זבדא אשכח חמרא מטוסה בחפיסה . נסביה ואחא שאלו בני מדרשא א"ל לאו יאות עבדת . א"ל אהדריה . א"ל לא דלמא אחי מריה ולא אשכחיה ואיחא מיניה . אלא יכירי ויחזיר הבעלים סימן או בנותף האבידה או במקום . ואם הוא במקום המשתמר קלת כגון אחר הגפה והגדר ושבילין שבשדות או כריסת ברה"ט טטל ומכריו ומחזיר בסומן החזק או בסומן המקום . וכיון שאיטו במקום המשתמר יפה ניהא לבעלים שהזמנא

יטלו ומכריו. ואבידה היא שחייב בהשבתה. כי הבעלים הניחום שם לפי שעה ולשבו לקחתו ובמקרה לא יכלו לקחתו מיד. ואינה אבידה מדעת כיון שהמקום משתמר קלה. וכן נמי ספק הטח בדבר שיש בו סימן טפל ומכריו. אבל בדבר שאין בו סימן לא בגוף החפץ ולא במקום כגון נחלת המדין לא יטול. שמא הניחום ויבואו הבעלים ויטלום ואם יטלום אין בהן סימן ואם נטל לא יחזירט למקומו דאבידה היא שחייב בהשבתה ולריך לעשות השבה מעליהא. וזמקום שאין משתמרת כלל ואין בו סימן והאילו והאי הטח טפל והוא שלו. כגון כריכות ברה"י דאין בהן סימן מקום דמנשהפי ומעיקרה הניחום שם להקל ממשאן ושכחן שמה ונתייאש כיון דאין סימן לא בגוף ולא במקום. מלא כלי בלשפה מטסה לא יגע בו. ואם מגולה טפל ומכריו. והא דהניא מלא כלי טמון בלשפה טפל ומכריו שכן דרך לשפה לפנות. אוקמא רב זבד בסכיני [ע] והימניק מפני שדרך לשפה עשויה לפנות לה כלים קטנים כשמכבדים הבית עם עפר הכיבוד האשלט שם והאי אבידה שיש בו סימן וטפל ומכריו. מהמיתין בטובי וכפי שדרך האמנה טהים שם וכל זמן שהוא מטסה משתמר יפה והוי כמו עליה וקורדום בלד גדר ולא יגע בו. ורב פסא מוקי ברייהא בלשפה שאין עשויה לפנות ונמנך עליה לפטוה. ושהי האוקימתו הלכתא נינהו:

19 רמב"ם פט"ו השגת הראב"ד ה"א, ומג"מ ד"ה אפילו

א כל יהמצא אבידה בין שיש בה סימן בין שאין בה סימן אם מצאה דרך הנחה אמור ליגע בה שמא בעליה הניחיה שם עד שיחזרו לה יואם יבא ליטלנה והיה דבר שאין בו סימן הרי אבד ממון חבירו בידו שהרי אין לו בה סימן להחזיר בו. ואם היה דבר שיש לו סימן הרי זה המריחן לרדוף אחריה ולהת סימנה. ולפיכך אמור לו שיגע בה עד שימצאנה דרך נפילה ואפילו נסתפק לו הדבר ולא ידע אם דבר זה אבד או מונח הרי זה לא יגע בו. ואם עבר ונטלו אמור לו להחזירו לשם. ואם היה דבר שאין בו סימן זכה בו ואינו חייב להחזירו: **ב** וכל דבר שיש בו סימן בין בדרך הנחה בין בדרך נפילה בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים חייב להכריז. כיצד דרך הנחה כגון שמצא חמור או פרה רועים בדרך ביום או שמצא כלי מכוסה באשפה הרי זה לא יגע בהן שנאמר נדחים בדרך. אבל אם מצא חמור וכליו הפוכים ופרה רצה בין הכרמים או כלי מגולה באשפה הרי זו אבידה ונטל ומכריו:

השגת הראב"ד
 דבר שאין בו סימן. אלא דבר
 זה אינו מחזור אלא שיהיה בו
 לפיכך אכל יעמוד בידו עד
 שיבא אליו, פכ"ל:

ן מצא: נזולות מקושרין בכנפיהן
 ומדרין אחד הגדר או אחר הגפה
 או בשבילין שבשדות הרי לא ינע
 בהן שטא בעליהן הניתום שם. ואם נמלן הרי אלו שלו.
 ואם חיי קשורין קשר שהוא סימן חייב להכריז. וכן אם
 מצאן קבועים במקומן חייב להכריז שהמקום סימן:
 ן "מצא באשפה כלי מכוסה הרי זה לא ינע בו כמו
 שביארנו. ואם אשפה שאינה עשויה להתפנות היא ונמלך
 עליה לפנותה אע"פ שמצאו מכוסה נוסל ומכריז. וכן
 אם היו כלים קמנים כגון סכין ושפוד וכיוצא בהן אפילו
 היו מיושיו באשפה הבהוזה נוסל ומכריז:

אפילו נסתק לו וכו'. זה ספק
 היטח המזכר בגמרא טס. ולפי הגר"ח מהסוגיא האמורה על משנתנו (דף כ"ה:) דמלא אחר
 גרסה ע"כ לא אמרינן דמסק היטח לא יסול
 אלא בשלשן בו סימן חבל כשיש בו סימן לא
 אלא יסול ויכריז. וכ"כ הרשב"א ז"ל אם הוא
 ספק היטח ושלן בו סימן ה"ז לא יסול ואם
 נמל לא יחיד ואם יש בו סימן נוסל ומכריז
 דהיינו אבידה דהיינו חובה להזקק לה ליסול
 ולהכריז והיינו דאקשינן הלא וליהי קשר סימן
 וליהי מקום סימן כלומר יסול ויכריז ויחן
 הנמל סימן קשר או מקום ע"כ נהנו לענין
 פסק הלכה גם הרמב"ן ז"ל הסכים לזה שכתב
 דה"מ במקום שאין משחמיר לגמרי חבל הסחמיר
 לא יסול. וסגרא חללי מדברי רבינו ז"ל שהוא
 גורם כן בסוף אותם סוגיא הלא חיצה למימר
 חיינו אנשינו וכו' וזה ליה ספק היטח וכו'
 ולוקימחא זו בפרת לוקימחא כרש"ש טעו
 מעמידין דוקא בדבר שאין בו סימן ומ"מ
 כגראס מן הכלבוס ומגרסס סגריט הוא ת"ש וכן
 פירש רש"י ז"ל ספק היטח בדבר שאין בו
 סימן: ואם עבר ונטל הסור לו להחזירו לשה.
 זהו שלמדו בגמרא ואם נפל לא יחזיר ופירשו
 הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל וכו' מן הירדה למי
 שהכשס הוא מפני שאני אומר שמה בעלים
 בלו ולא מלא ומיילאסו מהס ולא ישונו לבקש
 עוד ויבטו אחד ויכול ויפסידו מן הבעלים
 ולס"י נהנו דאם לא הלך לו שרשאי להחזירה
 לשם סגרי ידע שהבעלים לא נלו:

ט [כה] מ כל המוצא אבידה בין (כד) [כו] שיש בה סימן בין שאין בה סימן לו אם מצאה דרך [כז] הנחה אסור ליגע בה שמא בעלי' הניחה שם עד שיחזרו לה ואם יבא ליטלה והוי דבר שאין בו סימן הרי איבר ממון חבירו שהרי אין לו בה סימן להחזיר בו לח א ואם היה דבר שיש בו סימן ה"ז הפריחן לדרוף אחריה ולתת סימניה לפיכך אסור לו שיגע בה לט עד שימצאנה דרך נפילה מ נ אפי' [כח] נסתפק לו הדבר ולא ידע אם דבר זה אבוד או מונח ה"ז לא יגע בו ג ואם עבר ונטלו מא יג [כט] [כו] אסור לו להחזירו לשם מב (כה) ואם היה יג דבר שאין בו סימן [ל] [כו] [כו] ד זכה בו ואינו חייב להחזירו [כס] וכל דבר שיש בו סימן מג ה בין ספק הנחה בין בדרך נפילה בין ברה"י בין ברה"ב (כו) חייב להכריז :

י מד ו כיצד מצא טלית או קרדוס בעד הגדר ה"ז לא יגע בהם * ז בסרטיא (פי' דרך רמנס שהולכים שם רבים תדיר) נוטל ומכריז מ מצא גוזלות מה (כח) יד מקושרים ט [כט] [לא] בכנפיהם י ומדרין מו כ אחר * הגדר (פי' גדר שג אגניס) או אחר * הגפה (גפה סחימת כותב של פנים או של קניס) או בשבילין שבשרות ה"ז לא יגע בהם : שמא בעליהן הניחום שם ׀ ואם נטלם הרי אלו שלו ואם היו קשורים קשר שהוא סימן חייב להכריז וכן אם מצאם קבועים במקומ' חייב להכריז שהמקום סימן : הנה נכ אלו דברי הרמב"ם מ ז ב [ג] אכל יש חולקים בכך זה וסבירא כהו דג' חינוקים בדבר [כט] [כח] דחס הדבר [לב] משחמר כגון טנית או קרדוס כד גדר (ל) והוא [לג] ספק חס הכינוס בעניס שס כל יגע כהן בין יש בו סימן בין אין בו סימן עבר ונטלו מח והוויכו כניחו [כג] חס יש בו סימן יכריז (סור) [לג] חס חין בו סימן יהא מונח עד שיבא אליהו (המגיד פט"ו דגזילה ונ"י פ' אלו מניאות) מט [כד] נח הוויכו [לד] כניחו יחזור ויניחנו על מקומו טו (לא) [כה] וכמקום שאינו משחמר [לה] כלל ג אפי' ודאי הונח ואין בו סימן נח כחפן ונח במקום הוי ג מונחו [לו] ואם יש בו סימן נוטל ומכריז נא [לז] וכמקום משחמר קנת כגון שבילין שבשרות אפינו ספק הינוס יש בו סי' נוטל ומכריז ואם אין בו סימן נב לא כנופו ונח במקום נא יטכנו [כח] (לב) טז) ואם נטלו רק בידו ולא הוויכו לניחו [לז] לא יחזור שהרי חין המקום משחמר היטב [כט] ויהא מונח עד שיבא אליהו וכן כ"כ עיקר (סור והמגיד) :

[בה] כל המוצא ב' הרמב"ם אינו מחלק בין משחמר קנת או משחמר לגמרי ובין יש סי' או לא כולם ודאי הינוס או ספק לא יטול ואם נטל יש חילוק בין יש בו סי' או לא כמשי' וס"ל דמש"ש איכא למימר מעלמא כו' חזר בו ממ"ש במחלה דוקא שאין כהן סימן ח"ש כל ספק הינוס דינק כל ועלית וקרדוס וכלי באשפה וממלא בחפיסה כולם יש כהן סי' וכמש"ל :